

עין משפט
גו' מצוה

חוקת הבתים פרק שלישי בכא בתרא

מוסרות הש"ס

(א) [תקן דף מ: ז. ב] מוסרות
דף קפ"ו. (ב) עין לע"ה.
(ג) ע"כ ע"ד לע"ה.

גהרות הב"ח

(א) ג' ואימלוך כן;
(ב) שם דובנא לי מניה הא
ארבע: (ג) שם דלכלה שם
שבין קדיש: (ד) רבש"ס
דיה ח"ל מפלגא וי' שני
חוקה כי אמר נמי מפלגא
זינאה דכר מיק' נאמן וי'
יוס אחד לכך הפסד וי'
אם לקח אומה הובר וי'
למי: (ה) ד"ה שני חוקה
טובא וי' דמפטר לקמן
ולפירוש אחריו ע"ל ח"ל
אבל נאמן: (ו) ד"ה אחר
רבה וי' טובא קאמר וי'
מי' עי' (ז) ח"ל ד"ה
מפלגא וי' לומר נבל בא
לו הקרקע כיו':

מוסף רש"י

העורר על השדה. ראובן
שמעור על שדה עבד שמעון
ואומר לי שמכרתי לך גולג
ממך, וחתום עליה בע"ר.
והוא חתום על שני המסירה
שכתב לי לשמעון שמכרתי
לו (ובחזרת ספ' ארמון
אומר. ויכל הוא שאמר מס
שלא עשיתי כשם שקראת
מלי וחתמתי בתוך השטר
עד. לפי שכל חוק הקשה
לפולחן חרדי וזה ל' שכתב
בין שפולחן מתוך בין
ושפ' והביא איוב את
דבורו. דכאלו חתם הדין
שאלו לו שפ"ס וי' ע"ה.)

ואמר ליה מפלגא זינאה דובנא מינך. כלומר שאמר לי כשעת מכירה
שהוא לקחה ממך. ומאחר שלא טען ואכלתי שני חוקה שער מכירה
שלו עודנו צידו ומסקנה דמילתא מוקמינן ליה ביד המערער. והיינו
טעמא דכיון דמודה דשלו היה הקרקע מתחלה לא מבעיא היכא דלא

החזיק בה שלש שנים אלא אפילו
החזיק בה שלש שנים נמי אינה חוקה
ומפקינן ליה מיניה דהא חוקה שאין
עמה טענה היא שהוא אינו יודע אם
היתה של אחרו שמכרה לו אם לאו
והוא היה כהכיר בה שצדה אינה
שלו של מוכר ויחזירנה למערער והוא
ינכה מעותיו מן המוכר לו כדפסקין
בשנים אחריו (ב"מ דף ע"ו:). ואף על גב
דליכא עדים למערער מדקאמר ולא
מודית לי כ"ו ולא אמרינן מינו דאי בני
אמר אלא זינאה מינך ואכלתיה שני
חוקה (ו) כדאמר מפלגא זינאה
דובנא מינך נאמן שהוא עגמו אינו
יודע אם זנבה המוכר מניה למערער
אם לאו הלכך כיון דהוא מודי
למערער דשלו היתה הודאת בעל דין
כמאה עדים דמי וגם מודה הוא שאינו
יודע אם לקחה המוכרה לו מן
הבעלים אם לאו דהא לא טעין דובנא
מינך קמאי דידי וגם אין לו עדים
שהחזיק בה המוכר יום אחד הלכך
הפסד. אבל החזיק זה שלש שנים
וטעין מפלגא זינאה דובנא מינך
קמאי דידי כלומר שידעתי בדבורו

שלקחה מינך נאמן מינו דאי בני אמר אלא זינאה מינך ואכלתיה שני חוקה. אי נמי יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד והכי אמרינן
לקמן בפירוקן (דף מ"א): גבי ההוא דדר נקשמה בעילתא ארבע שנים והכא נכחי עובדא אפילו אם בלא עדים שהחזיק בה יום אחד אמרינן
המוכר אבל אין יודע אם לקח אומה אם לאו אינו מועיל כלום מאחר שזה לא החזיק שלש שנים וגם הראשון אין לו שטר מכירה מן הבעלים:
ולא קא מודית לי כ"ו. כמו שפירשתי: ואם מינאי לא זינאה. שפילו אם היית טוען דמינאי זינאה הלא אין לך לא שטר ולא חוקה: ויל.
מקרקע שלי לאו בעל דברים דידי את ואני מוחזק בה יותר ממך שאתה לא החזקת שלש שנים: אמר רבא דינא קאמר ליה. המערער ואפי' אם
החזיק בה שלש שנים עשירשמי וכן הלכה: מפלגא זינאה ואכלתיה שני חוקה. ואין לו עדים שהחזיק בו אחרו המוכר לו יום אחד דמי לאו
מזי טעין פלגא גולגא הוא דהא טועינן ללוקח והכי מפרש לקמן גבי ההוא דדר נקשמה בעילתא ארבע שנים: פלגא גולגא הוא. כשדה זו שממני
גולה: ואימלכי. וטעמיה: ויל זבין. לך קנה: השני נוח לי. אהה נוח לי לריב עמך ולהוציאה ממך בדין: אמר רבא דינא קא'ל. המערער ויטול שדהו
דאפילו אדמון ורבנן לא פליגי אלא בדעבדי המערער מעשה לפיכך ללוקח לקנות שדהו אבל כדבורא בעלמא כולוהו מודי כרכא כדמפרש ואילו
דאע"פ ששדהו בה ג' שנים בלא מחאה יפסיד דהא חוקה ארבע שנים עמה טענה היא שמדום הוא שלל לקחה מיד הבעלים כי אם מיד איש נכרי שאין
יודע שהיה לו חלק בה אפילו יום אחד ולא מזי טעין אמאי לא מיחה מערער בחוק שלש דהיכא אמרינן דמפסיד מערער בשחיתא היינו היכא
דטעין אידך מינך זינאה ואכלתיה שני חוקה דעד שלש שנים מיהדר איניש בשטריה טפי לא מיהדר הלכך זה שלל מיחה והוא לא
מוכר בשטריו אלא הכא דמודי מחזיק דלא מיניה דמערער זכיה שהוא בעל הקרקע ובעדים זנבה לא הורע כמו של מערער
בשחיתא שהחזקה במקום שטר מכירתו עומדת ואין דלין שטר מועיל לו שחרי מגולן לקח אף חוקתו אינה כלום: כמאן כדאדמון.
ואנן קיימא לן כרבנן בפרק אחרון דכתובות [נ"ק: ז]. ודיון. ראובן העורר על שדה שמכר שמעון ללוי ואומר לראובן כי שמעון גולג ממנו והוא ראובן
המערער חתום עליה בעד באתו שטר מכירה שכתב לו שמעון ללוי חתם לראובן ועד אחר עמו: השני. לוי נוח לי ולכן חתמתי: מעשה.
שחתם עד: דמקרי ואמר. לשון ויקר מקרה (רות ז): ואמרס לי ויל זכנא ניהלי. ואם שך היתה היה לך להוציא ממנו בדין חנם ולא לאכד
מעומין: אמרנא למיוזבן דינא. אמרתי בלבי טוב לי לקנות דברים מעומים קרקע רכאוי ויל לטרומ ולכל בדין: עבד איניש דובין דיניה.
אדם חס שאינו רואה להתקוטט אפילו על שלו עשויו הוא להוציא מעותיו ויטול את שלו בלא דין ומחלוקת. ובפירוש ר"ח מפורש אמרנא למיוזבן
דינאי לקנות המריבות כלומר אע"פ שהיא שלי איני מוציאה מידו בלא מריבות ודינין אקנה אותם הדינין והמריבות באלו המעות אע"פ שיעקר
הארץ שלי: ואכלתיה שני חוקה. ולא נהרתי בשטר יומר: אמר ליה והא נקישנא שטר. שכחו בה דובנא לי כלומר שקנייה אללי מן המוכר
הזה ארבע שנים וגמלא שקדם לחוקה שך שנה אחת ואח מינאי לא זינאה הלכך חוקה שאין עמה טענה היא שהמוכר לא יכול למוכרה לך
שכר מכה לי קודם: א"ל. מחזיק למערער מי סכרת דמאי דאמינא שני חוקה דהיינו חלק שני בלמנוס: שני חוקה טובא דאמינא. שקדמו לשטר
שך הרבה ויש לו עדים בכל החוקה כדמפרש (א) לקמיה אבל לפיכך אמרתי שני חוקה חסם שלא הייתי יודע שהיה לך שטר של ארבע שנים
שאצטרך לטעון ולפרש שני חוקה טובא: אמר רבא עבד איניש דקרי שני טובא שני חוקה. חסם ואם בא לטעון אחריו כן דשני חוקה טובא (א)
יותר מג' שנים אין זה חזר וטוען טענות אחרות להכחיש טענות ראשונות ואנן קרי' לקמן (נ"א). דלין אדם טוען כד"ד וחזר וטוען טענות אחרות
להכחיש הראשונות אלא אחר טענות הראשונות נפסקו דלין הלכך כי מייתי סהדי בדין שני חוקה טובא מוהימנין ליה שחרי לא חזר וטען:
והני מילי. דמוקמינן לה כידיה דאייתי סהדי דאכלה ו' שנים שקדמו שני חוקה שלו למכירת השטר של מערער שהמוכר עגמו לא יכול למוכרה
אחר שהחזיק בה ג' שנים בשופי. אבל אי לית ליה סהדי אלא משיה שני דלין עס בעל השטר דלין לך מחאה גדולה מוז שמיהה המוכר בזה המחזיק
לסוף שמי שנים שמכר לאחר והיה לו זה להזהר בשטריו לעולם עד שיוציא השטר מיד השני ויקרענו. ויש מפרשים דלין כרין עדי חוקה ו' שנים
אלה של ג' אחרונים ואנן מוהימנין ליה על השטר מדאמר רבא עבד איניש דקרי שני טובא שני חוקה טובא מוהימנין ליה שחרי לא חזר וטען:
שנים אמאי איצטרך למימר עבד איניש כ"ו. ולא מילתא הוא שחרי החוקה במקום השטר עומדת ולא יהא חוקה ג' שנים האחרונים שיש לו עדים
עליהם אלא שטר של ג' שנים והרי שטר של ד' שנים הקודם לו פסול ומדברי רבא אין ללמוד דלא כרין עדים לו' שנים שחרי רבא להודיענו דא
דאינו קרוי חזר וטוען כמאי דאמר לבסוף שני חוקה טובא קאמינא דעבד איניש כ"ו שאלו היה חזר וטוען להכחיש דברים הראשונים אפי' כי
מייתי סהדי כהני אחרונים אינו כלום דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואחר טענות הראשונות נלך ובפי' ר"ח נמי מלרין עדים לכל ה' שנים:
זו

מפלגא זינאה דובנא מינך ואכלתיה שני חוקה אמר ליה פלגא
גולגא הוא. פי' יש לי עדים שהוא גולג ואפי' דר ביה
חד יומא הא קרי' גולג אין לו חוקה ולא כפי' דפירש דלין לו עדים
שהחזיק בה המוכר אפילו יום אחד דמי לא היה מזי טעין פלגא גולגא
הוא משמע שרואה לפרש גולגא הוא
לא שיש לו עדים שהוא גולג אלא כלומר
בגול (א) היא הקרקע צידו ואין נראה
לר"י דהוא היה לאסוקי כדמסקי
לעיל לא קמדיתי לי דלרעא דידי הוא
ואת מינאי לא זינאתיה וכו':

עבד איניש דקרי לשני טובא שני
חוקה. אבל אי לא עבד
אף על גב דלית ליה סהדי דאכלה
שבע שנים לא מוהימנין דהא אינה
דמכחיש להו דמודה שלא אכלה
אלא שני חוקה דהיינו שלש שנים:
אל

יאבד את זכותו האפילו תימא רבנן התם עבד ליה מעשה אבל הכא דבורא
עבד איניש דמיקרי ואמר והוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית ברהאי ארעא
אמר ליה מפלגא זינאה ואכלתיה שני חוקה אמר ליה פלגא גולגא הוא
אמר ליה והא אית לי סהדי דאתית באורחא ואמרת לי זבנה ניהלי א"ל אמינא
איזבון דינאי אמר רבא עבד איניש דובין דיניה יהוה דאמר ליה לחבריה
מאי בעית ברהאי ארעא אמר ליה מפלגא זינאה ואכלתיה שני חוקה אמר ליה
והא נקיטנא שטרא (א) רובני ליה מיניה הא ארבעי שני א"ל מי סברת שני חוקה
תלת שני קא אמינא שני חוקה טובא קא אמינא אמר רבא עבדי איניש דקרו
לשני טובא שני חוקה ור"מ דאכלה שבע (א) דקדים חוקה דהאי לשטרא דרך
אבל

ב א מ"י סיד מל' טוען
ועתה הלכה יד תמ
פסן ל' טופ"ש דמי ס'
קמו טפי י':
בא ב ג מ"י טפי' שם
הלכה ג סתם טפי' זה
טופ"ש ח"מ ס' קמו טפי'
ז וי' קמו טפי' ז':
בב ד מ"י שם הלכה א'
סגן שם טופ"ש ח"מ
ס' קמו טפי' ז':
בג ה מ"י שם הלכה ד'
טופ"ש שם טפי' ז':
בר ו ז מ"י שם הל' וסגן
שם טופ"ש ח"מ ס'
חוקה טפי' ז':
בת ה ט' מ"י שם טפי'
הלכה ז סגן שם
טופ"ש שם טפי' ז':

רבינו גרשום

דאכרי השני נוח לי
להוציאה מחתך ידי משה
אמרנא ליה ויל זבין
והראשון שנולדה קשה
הטעם ולא הייתי יכול
לעטון לו בעדו: והוא
המערער חתום עליה בעד
אדמון אמר יכול לומר
המערער מכוסה הכי וחתמי
על שטר מכירה הוה נוח לי
והראשון קשה הטעם הוא
נמי לא טענא: אבל דבורא
דמשיח עצה מיקרי ואמר
ליה: אימנא איזבון דינאי.
כלומר אע"פ שהוא שלי מן
הדין מכוחו אקנה אותה
סגן שלא צייתי להקניט
עמך ובעיני הוראי ולא
רצית למוכרה לי אצוואה
דובין דינאי. עבד איניש
דובין דינאי. מי שאינו רוצה
להתקוטט קונה חברי שבין
הא להיות שלו סגן קשיח
בעל דינאי ד' שנים. כלומר
שנה אחת היתה שלי קודם
שהחזיקה שני חוקה שלי:
והני מילי דאכרי עבד
איניש דקרי לשני טובא שני
חוקה ליהיב דאכלה שבע
שנים ג' שני חוקה קודם
שנה אחת אצויה דינאי.
אכליה השטרא דהאי. אבל
אידך יש לו שטר שגאנה ד'
שנים בתוך אותן ו' שנים
דאני לא אכלה כי אם כ'
שנים קודם זמן שטריו יכול
ליטר לו האי בעל השטר
למחוק כיון דהמכיר מביה
לי לפק' לו חזר וטוען
כידן לך מחאה גדולה
מזה גדלי מוכר דבדיה
דאחיה חוקה שהחזיק בה
אנה חוקה:

(א) כמאה עדים וי' שנים
לשטר עמו: